

14

DE
NONNVLLIS
AD
VARIOLARVM INSITIONEM
PERTINENTIBVS

PRO CAPESSENDA
IN ARTE SALVTARI
DOCTORIS DIGNITATE

PVBlice DISSERET
FRIDERICVS LVDOVICVS KESSLER
MAGDEBVRGENSIS.

D. XIX. IANVAR. MDCCLX.

HALAE MAGDEBVRGICAE EX OFFICINA HENDELIANA.

DE
NONNVLIS
AD
VARIORVM INICTIONEM
PERTINENTIBVS
PRO CASSANDA
IN ARTE SATVARI
DOCTORIS DIGNITATE
PVRICE DISSERT
FRIDERICVS FVDOLVICVS KESSLER
MAGDEVRGENSIS

D. 11. JANV. 1774.

HABE MAGDEVRICAE EX OMNIVM RECTORVM

V I R O
ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO, DOCTISSIMO
ATQVE EXPERIENTISSIMO
D O M I N O
D. CHRISTIANO ANDREAE
COTHENIO,

POTENTISSIMI PORVSSORVM REGIS
A CONSILIIS INTIMIS ET ARCHIATRO
COHORTIVM BELLICARVM ET ORPHANOTROPHEI
POTZDAMPIENSIS MEDICO ORDINARIO,
COLLEGII MEDICORVM SVPREMI DIRECTORI,
ET
COLLEGII MEDICO-CHIRVRGICI BEROLINENSIS DECANO,
CIRCVLORVM QVORVNDAM PHYSICO,
ITEMQVE
ACADEMIARVM IMPERIALIS NATVRAE CVRIOSORVM
ET REGIAE BEROLINENSIS SCIENTIARVM
NEC NON COLLEGII SANITATIS
SODALI LONGE MERITISSIMO

MAECENATI ATQVE PATRONO SVO
SVMMO HONORIS CVLTV SVMMAQVE OBSERVANTIA
SVBMISSA DEVENERANDO;

DISSERTATIONEM
HANC SOLEMNEM MEDICAM
IN
PVBLICVM
SANCTISSIMI OBSEQUII, MAXIMAE PIETATIS
ATQVE REVERENTIAE
MONIMENTVM
DEMISSO ANIMO CONSECRAT
IPSIQVE
INTER ARDENTISSIMA
PRO EIVS
NVNQVAM INTERRVPTA
SALVTE INCOLVMITATE PROSPERITATE
NVNGVPATA VOTA
SE
SVAQVE STVDIA FORTVNAMQVE SVAM
HVMILLIME COMMENDAT

TANTI NOMINIS

CVLTOR PERPETVVS
FRIDERICVS LVDOVICVS KESSLER.

INTROITVS.

Dissertationem de variolis
scripturus, meum esse
dixi, benevolum Le-
ctorem praemonere, ne
a me, in praxi medica nondum versato, the-
rapiam earundem exspectet; quippe cui la-
bori supersedere possum, cum maximi no-
minis summaeque experientiae Medici in
A 3 prae-

praescribendis remediis multo cum fructu defudarunt. Ne igitur actum agam, in Dissertationis huius priori capite, naturam variolarum theoretice tantum pertractabo, in altero de variolis artificialibus, hoc est, de methodo, eas per implantationem producendi curandique, disputaturus. Quae quoniam in regionibus nostris nondum satis est cognita, operae pretium duxi, de ea, cum tantae salutis sit universo generi humano, plenius atque uberius agere, simulque Lectorem monere, me Viro Experientissimo, ac in hac operatione versatissimo, Patri meo, ultra cineres quoque reverendo, obstrictissimum esse; quo duce varias in hoc genere operationes ipse suscepi, quae etiam causa est, cur hanc materiam prae aliis mihi sumserim tractandam.

CAP.

DE NOVA...
C A P. I.

DE

VARIOLIS NATVRALIBVS.

§. I.

Variolarum definitio.

Variolae sunt pustulae rubrae suppurascen-
tes, ad summum genus omnium exanthe-
matum febrilium, quae corporis super-
ficiem defoedare possunt, pertinentes.

§. II.

Phaenomena Variolarum.

Experientia docet, ex omni agmine morborum,
genus humanum infestantium, nullum esse universa-
liorem variolis, omnesque non Europae solum, sed &
universi orbis terrarum incolas iisdem esse obnoxios.
Docet porro, quod variolae quidem cuiuscunque ae-
tatis subiecta invadant, sed ex omnibus stadiis vitae
humanae, nulli tam infestae sint, quam aetati infantili.
Quotidie enim observamus, infantes, vix in lucem
editos, ab iis corripri, peracta hac aetate inventus ra-
rius iis obnoxia est, rarissime vero aetas consistens &
senilis. Constat denique, illos, qui semel variolas su-
perarunt, per reliquum vitae tempus ab iisdem esse
liberos. Eandem sententiam omnes fere Medici fo-
vent, quanquam me non fugiat, aliquot proflare ex-
empla subiectorum, denuo variolis correptorum, quae
vero ob raritatem nullam faciunt regulam.

§. III.

§. III.

Causa Variolarum.

Morbus adeo universalis, causam requirit sibi proportionatam, per consequens omnibus hominibus communem. Omnem autem causam morbi aut constituit pars corporis humani essentialis, aut non: Priori variolarum causa adnumerari non potest; patebit enim ex infra dicendis, materiam variolosam sub ipso morbo e corpore per diaphoresin eliminari, quod indicat, causam hanc in fluidis corporis humani latere. Quod si igitur pars corporis essentialis foret, ipsa massa sanguinea causam constitueret variolarum. Verum enim vero ex his sequeretur, ut tamdiu variolis obnoxii essemus, quam causa, eas producens, in corpore haeret, quod vero experientiae adversatur. Alia igitur causa adsit necesse est, quae non est pars corporis essentialis: illa vero vel est productum corporis humani, vel non. Producta corporis humani vel magis adhuc continentur in eodem, vel minus; causae vero, quae non sunt producta corporis, sunt causae externae; si productis corporis humani adnumeretur, productum esset massa sanguinea. Docet vero Pathologia, omnes morbos fluidorum, qui connexi sunt, vel solvuntur per exanthemata, esse aut morbos acutos malignos, aut chronicos. Priores vero maxime agnoscunt causam externam miasmaticam; si vero causam quandam internam agnoscunt, a fluidis productam, ut plurimum morbi exanthematici chronici, haec in qualitate sanguinis est quaerenda. Qualitas sanguinis depravata, morbum producens exanthematicum, requirit acrimoniam humorum, id est, partes salinas abundantes.

Haec

Haec salium abundantia oritur aut a suppressa quadam excretione naturali, aut a vitiis, contra diaetam commissis. Una igitur ex his causis determinaret causam variolarum, sed ex §. antecedente patet, variolas constituere morbum universalem, qui omnes cuiuscunque sexus & aetatis homines adurit. Quanta vero inter hos intercedit differentia, & in diaeta & in admissione eiusmodi suppressionis excretionum? Absurdum igitur foret, productis corporis humani causam adnumerare variolarum. Tertia superest classis causarum morborum, quae dicuntur externae, ad quam pertinet noster morbus. Ut vero ex tot innumeris causis morborum externis, veram eruamus, in eius disquisitione §. II. quasi ducem sequi volumus.

§. IV.

Uterior causae disquisitio.

Docet §. II. variolas 1) constituere morbum universalem, 2) neminem mortalium iisdem bis divexari, 3) aetati infantili eas praesertim esse infestas. Ad haec momenta attendens, coniectura facile adsequetur, causam earum requirere qualitates, cum iis convenientes: Ex omnibus causis externis, quae admissae ad corpus humanum morbos accendere valent, aër & alimenta primum sibi vindicant locum. Aër omnibus quidem communis est, omnes eundem ducimus aërem, si autem in eo haereret materia variolosa, hunc morbum in uno eodemque corpore saepius esset producturus. Si variolae epidemice grassantur, & aër materia variolosa, ex corporibus variolis laborantium exhalante, imbutus est, non ii tantum, qui ab illis nondum cor-

B

repti

10 DE NONNVLLIS AD VARIOLARVM

repti fuerunt, sed & alii, qui morbum hunc superarunt, iterata vice eundem sentirent. Ex alia ratione Phaenomenon hoc demonstrari nequit, nisi alia adhuc causa adsumatur, quae accedit, cum variolae prorumpunt, quaeque iam antea in corpore delituit. Haec vero causa cum alimentis in corpus translata non est, tantum enim differunt alimenta, quibus vitam tuetur, ut plane ab his causa derivari nequeat. Diversa enim alimenta, diversas morborum causas constituentia, unum eundemque effectum producere non valent. Testatur porro experientia, infantes, vix prognatos, qui praeter lac alio alimentorum genere nondum usi sunt, variolis laborasse: immo sunt, qui observarunt, infantes variolas iam in utero materno concepisse, cuius rei testimonium, omni fide dignum, adferre possum. Parens enim dilectissimus, qui in Ducatu Magdeburgico primus salutarem methodum variolas inferendi docuit, hodieque magna cum laude multoque cum fructu exercet, singularis huius casus testis est, quem ipsius verbis referam. *Anno MDCCCLVI. mense Novembri, inquit, Mercator nostrae civitatis celeberrimus, Senatoris munere simul fungens, enixe me rogabat, ut tribus eius liberis variolas artificiales infererem, quod & faciebam, matre tamen invito, quippe quae de liberorum periculo timens nimis religiose resistebat. Variolis autem per benignis iusto tempore prorumpentibus, liberi morbum solito leviolem sentiebant, cum interea temporis natu minima filia, huic operationi nondum satis idonea, variolis naturalibus confluentibus inficeretur, & quidem tanta copia, ut vita periclitaretur, matre ta-*
men,

men, tum temporis gravida, filiolae huius curam haud mediocrem suscipiente, ea sanitati restituebatur. Post auspicia anni M DCCCLVII. mater pariebat filiam, quae variolis, iisque benignis, laborans nascebatur, cuius cum ego filiaeque parens, forte essemus immemores, rogavi patris eidem puellulae mense Novembri anni MDCCLVIII. variolas inserebam, sed nihil proficiebam, neque enim variolae prorumpabant, neque puella ex hac operatione aegrotabat, eaque adhucdum sospes est & incolumis. Quae cum ita sint, supra dicta extra omnem dubitationis aleam posita sunt, & hinc colligendum, aliam adhuc causam externam admittendam esse, neque in aëre, neque in alimentis obviam. Et cum infantes, in lucem vix editi, variolis subiici possunt, quivis facile coniectando adsequi potest, materiam hanc iam in utero produci, & in corpus foetus transferri.

§. V.

Origo materiae Variolosae.

Ex §. antecedente apparet, causam variolarum non nisi in ipso utero esse quaerendam. Nulla vero causa magis apta est ad procreandam eiusmodi causam morbosam, quam vel fluida, quae ex matre in foetum transeunt, vel ea, quae secreta ex sanguine matris, foetui partim pro nutrimento, partim pro involucro intersunt; quale fluidum est Amnii Liquor. Facile quidem explicari posset variolarum causa, si materiae variolosae, in massa sanguinis matris residuae quidquam adsumamus: hoc autem sententiae nostrae, supra stabilitae, contrarium esset. Materiam enim variolosam per febrem e corpore eliminari affirmavimus,

12 DE NONNVLLIS AD VARIOLARVM

mns, sed raro mulier quaedam, a variolis adhuc immunis, fit mater. Restat igitur liquor Amnii, in quo variolarum causam & originem putamus quaerendam. Ex Physiologia scilicet est notum, liquorem Amnii nil esse aliud, nisi fluidum ex vasis tunicarum, quae foetum circumdant, exstillans, sero & lymphae sanguinis simillimum, quod per calorem naturalem a putredine defenditur. Defertur hic liquor per os ad ventriculum & canalem intestinorum, privatur hic per vasa resorbentia magna fluiditatis suae parte, ex partibus aquosis resorptis restat massa quaedam fluida, sed liquore Amnii multo crassior, meconium dicta, ex partibus relictis terreis, salinis & oleosis constans, quae, privatae partibus suis aquosis, in mixtione alterantur, & in motum transeunt putredinosum, ex quo materia variolosa oritur, quod statim, praemissis nonnullis generalioribus, quae huic sententiae inserviunt, demonstrabimus.

§. VI.

Uterior demonstratio.

Febris variolosa magna ex parte convenit cum morbis exanthematicis malignis, qui omnes causam agnoscunt miasmaticam; hoc vero miasma plerumque in aëre generatur a partibus animalium putrescentibus. Per putredinem enim generatur sal quoddam volatile subtilissimae indolis, quod in corpus delatum, summam humorum resolutionem producit, & febrem accendit malignam, cuius ope haec materia rursus e corpore per diaphoresin expellitur, & in peripheria corporis modo purpuram, modo petechias, modo alia exanthemata producit. Eadem ratione ex
mecco-

meconio putrescente, eiusmodi materia secerni potest, quae in massam humorum transit. Quoniam vero plenariam putredinem non subit, & post partum statim eicitur, inde fit, ut materia haec neque tam subtilis, neque in tanta copia adesse possit. Haec omnia congruunt nostrae sententiae, nec ullum Phaenomenorum, quae explicat §. II. illi contrariatur. Causa haec tam universalis est, quam morbus ipse; omnis mortalis uno eodemque modo in lucem editur: hinc patet, cur infantes, vixdum nati, variolis corripi possint; hinc denique apparet, neminem propter meconii defectum denuo variolis infici.

§. VII.

De sede materiae Variolosae variae opiniones.

Origine materiae variolosae ex fonte suo iam eruta, nunc est videndum, in quibus latibulis illa a suo ortu usque ad tempus eruptionis latitet. Ingeniosissimi viri in ea re disquirenda maximam impenderunt operam, sed omnes, variis argumentis fulti, in varias abierunt sententias. Audiamus igitur eas, veritatem earum perpendamus, tentaturi, vtrum duce Pathologia & experientia, veram eius sedem explorare possimus nec ne? Scrutemur primo Celeberrimi *Friderici* HOFFMANNI sententiam, quam in *Systemate Medicinæ Rationalis* de sede Variolosae materiae fovet, eam in obstructis medullae spinalis tubulis ponens, & ita ratiocinans: *Medulla spinalis*, inquit, *primo cum capite in utero formatur, in hac ob maius, quod subit incrementum, necessariam quasi stasin liquidi supponit, & ex hoc liquido stagnante & alterato*

materiam variolosam deducit. Testantur id, pergit, nervosarum partium adjectiones, variolis familiares, celere incrementum febris acutae, dolor capitis, dorsi & lumborum, epilepsiae, convulsiones, deliria & cetera symptomata, quae variolas comitantur. Posita vero hac stasi liquidi, nonne ad productionem variolarum referatio huius staseos necessaria est? Quatenam febris tunc foret ea specifica, ut effectum hunc producere possit? Febris variolosa, per se talis, hanc cum omnibus febribus qualitatem communem habet, ut humorum stases remove, & vasa obstructa referare valeat. Cur igitur non omnis febris variolas producere potest? Porro epilepsia, convulsiones, & reliquae cerebri ac medullae spinalis affectiones, sedem materiae variolosae minime indicant: saepius enim variolae benignae sine symptomatibus his prorumpunt; quod fieri non possit, si modo vel minutissima pars materiae variolosae, his tam sensibilibus partibus admisceretur. Dolores capitis & lumborum pariter non semper sentiuntur, aut sunt effectus febris complicatae, & resident in vasis maioribus, sanguinem vehementibus, praecipue iis, quae intra meninges cerebri & extra cavitatem medullae spinalis iuxta eam decurrunt. His igitur argumentis probe ponderatis, ipsa ruit sententia. Ad aliam me converto, quam Celebrerrimus HAHNIVS, Medicus Practicus Wratislavis longae celeberrimus, stabilire annis est: qui variolarum indolem morbosam, in totum fere negat, asserens, eas nihil aliud esse, quam naturalem quandam vasorum in cute evolutionem. Sed quam speciose etiam haec sententia excogitata sit, validis tamen & ponde-

ponderosis destituitur argumentis. Omnes enim evolutiones & mutationes naturales corporis nostri, certo quodam tempore accidunt, hanc semper immutatam servat natura legem. Osteogenia, dentitio, & fluxus menstruus idem observant tempus; nunquam ossa foetus perfectissima sunt, nec in sene epiphyfes observantur, dentes semper iusto tempore proveniunt. Cur vero haec evolutio ex omnibus sola irregularem servaret typum? Nulla subest ratio, cur natura legem universalem hic transgrediatur: Symptomata vero, quae variolae cum his evolutionibus coniuncta habent, non dependent immediate a variolis, neque ab evolutionibus his, sed a febre, quae utrumque comitatur: si haec deest, desunt quoque symptomata. Plures ac diversae adhuc restant sententiae de sede materiae variolosae: sic glandula renalis, cuius usus minus dilucide hucusque demonstratus est, huc quoque pertinet. Sed quoniam levioribus nituntur argumentis, & terminus, quem nobis proposuimus, haec omnia fustus persequi prohibet, ad eam progredimur sententiam, quam plurimi quidem iam ante foverunt, sed satis firmis nondum corroborarunt argumentis.

§. VIII.

Vera materiae variolosae sedes.

Latet scilicet materia variolosa in massa sanguinis, praecipue in parte eius serosa, in quam ex meconio praeparata transit; circulum subit in hac involuta cum sanguine per omnia vasa, donec causa accedat, quae materiam inclusam a suis involucris liberat, & ad produ-

producendam febrem variolosam aptam reddit. Originem huius materiae eiusque in sanguinem transitum supra fusius demonstravimus, sanguis vero foetus abundat sero, quod ex partibus aquosis, oleosis & paucis terreis constat, quae inter se commixtae acquirunt substantiam mucilaginosam. Ab hac partes salinae & acres materiae variolosae involvuntur, quae sua activitate privantur, ut nullam vim, neque in vasa, neque humores corporis exferere possint. Enimvero involutio haec, quamdiu materia variolosa inclusa haeret, augetur, corporis moles & simul feri quantitas increfcit, cum interim materia variolosa nullum augmentum patitur. Sub quovis igitur incremento feri in minores partes resolvitur, & hoc modo per plures annos quiescens in corpore latere potest, donec e corpore alio, variolis laborante, exhalans & in aërem dissipata, partim per alimenta, partim per vasa inhalantia, peripheriae corporis ad massam humorum delata materia accedat, quae ob naturam homogineam statim cum primis, quibus occurrit, particulis materiae variolosae se coniungit, easque ab involucris suis liberat. Nec obstat, quod massam humorum per alios morbos exanthematicos, acutos & chronicos, ut purpuram, scabiem, apostemata, tineam capitis &c. sola interdum exagiteretur, extricaretur & dissolvatur, remanente materia variolosa quiescens & inalterata. Primo enim materiae variolosae quantitas minima est, cum sero intime mixta: concedimus quidem, morbos supra nominatos humorum massam resolvere, extricare & alterare posse, intimiorem vero resolutionem negamus, quae tamen ad liberandam materiam variolosam

sam

fam necessario requiritur. Dein notum est, aetatem infantilem, cui tamen febres acutae & malignae minus infestae sunt, plerumque variolis subici, chronicos vero morbos minori vi massam sanguineam resolvendi pollere. Quod vero febres acutae malignae, dum miasma illarum tum subtile est, ut massae humorum intimam possit producere resolutionem, materiam variolosam liberare valeant, sequens illustrabit casus: Vir quidam, quinquaginta circiter annos natus, nunquam variolas expertus, corripiebatur tempore autumnali, variolis non grassantibus, febre maligna, qua gravissime decumbebat, in conspectum prodibant petechiae & purpura, intermixtis multis variolis veris: soli itaque feбри acutae & malignae petechiali & purpuraceae, causa explicationis materiae variolosae adscribenda est. Idem phaenomenon saepius observatur in morbis venereis, videlicet aliquid miasmatis in corpore affecto restat, cum fluidis misceetur, & cum nulla vi agat, per plures annos in corpore latet, in senectute demum denuo progerminat, & effectus suos producit. Chirurgia castrensis docet, vulnera eorum, qui Veneris castra secuti sunt, curatu esse difficillima, quod miasmati venereo, in sanguinis massa haerenti, unice adscribendum, etiam si ceteroquin aeger sanus sit atque incolumis. Denique natura harum febrium & morborum, diversa a natura variolarum, continere rationem videtur, cur ad liberandam materiam variolosam minus apta sit; difficilium enim corpora heterogenea, quam homogenea, sibi invicem adhaerent: pauca igitur materia variolosa omnem massam variolosam facilius evolvat,

C

quam

quam alia quaevis materia morbosa, in maiori quantitate corpori inhaerens.

§. IX.

Causa occasionalis evolutionis variolarum.

Transeo ad demonstrandas rationes, quomodo inclusa materia liberetur, quos effectus producat, & qui fiat solutio morbi, inde producti? Ex superioribus patet ratio, quae materiam variolosam evolvere valeat: pro universali itaque thesi assumimus, alienam materiam variolosam requiri, quae ad corpus deferatur, & inclusam liberet. Convenit hoc cum observationibus, dum videmus, variolas eo tempore facilius prorumpere, quo epidemice grassantur; licet haec thesis aliquam patiatur limitationem, cuius rei exemplum supra adduximus, quod scilicet variolae ab alio morbo excitari possint.

§. X.

Natura materiae variolosae.

Variolarum substantia materialis videtur esse indolis salinae alcalinae volatilis, id quod primo demonstrat ortus: Oritur enim ex partibus animalibus ope motus putredinosi. Docet vero Chymia & Physiologia, quod ex omnibus partibus putrescentibus sal quoddam alcalinum volatile liberetur, ad cuius naturam materia accedit variolosa: Deinde etiam hanc naturam produunt symptomata, variolas concomitantia, hisque simillima, quae alia corpora huius generis producere valent.

§. XI.

Differentia variolarum.

Si materia haec variolosa in corpore, alias sano, evolvi-

revolvitur, nec aliud ullum miasma accedit, aliam adhuc praeter variolosam excitans febrem, variolae plerumque evadunt benignae. Malignae vero oriuntur, cum tunc temporis variolae malignae grassantur, & multum materiae variolosae in corpus infertur, cum variolae in corpore debili, impuro ac morbido producuntur, vel alii morbi chronici cum iisdem coniuncti sunt; tunc variolae plerumque pessimae sunt indolis, in sphacelum degenerant, vel ulcera, comitatur illas febris valde acuta maligna, saepissime quoque mors. Haec distinctio omnibus Pathologis est communis, cui & ego subscribo, primo de benignis, tum de malignis acturus.

§. XII.

Variolae benignae.

Variolarum species illa benignissima est, quas nullus alius morbus comitatur. Aegri tantum de leni horripilatione, de sensu gravativo capitis ac artuum, & ciborum fastidio queruntur. Haec symptomata ad quartum circiter usque diem continuantur, quo variolae efflorescere incipiunt. Materia variolosa in corpore, alias sano, optima indolis variolas semper produceret, nisi alia externa materia miasmatica accederet. Variolosa enim materia, in corpore latens, in paucissima tantum quantitate in fluidis corporis nostri haeret, quod testatur variolarum insitio, cuius ope, cum nulla alia, nisi iam praefens, materia agere possit, semper variolae benignae producuntur.

§. XIII.

Symptomata iis coniuncta.

Materia variolosa est indolis salinae alcalinae volatilis,

latis, ut docet §. X. Eiusmodi salia vero duplicem producunt in corpore effectum, gaudent enim vi vasa irritandi & humores expandendi, dein ex secretionum Theoria patet, machinam corporis nostri omnes intendere vires, qualemcunque materiam heterogeneam, in massa fluidorum contentam, excernendi. Variis haec excretio fit viis, sed maxime per diaphoresin, qua via materiam quoque variolosam excernere laborat, quae cum ad vasa minima secretoria cutis translata est, ob vim suam irritantem irritat vasa, hanc irritationem sequitur constrictio vasorum, quam excipit spasmus, qui dicitur periphericus vel febris. Febris itaque est symptoma, sine qua nunquam variolae efflorescere possunt. Differt quidem haec febris gradu, quo maior enim quantitas materiae variolosae, eo maior spasmus. Lenissimam vero omnium febrium speciem constituit horripilatio. Per spasmus periphericum necessario impeditur circulus sanguinis, inde nova cordi & arteriis nascitur resistentia, qua aucta utriusque augetur actio, pulsus inde evadit durus & celer, aucto cordis motu & arteriarum, harum minuitur diameter, sanguis, cuius circulus in peripheria corporis impeditur, in venis coacervatur, earum tunicas intendendo, & sensum illum obtusum, quem dicimus gravativum, producendo. Cum vero in venis capitis & lumborum, in illis, ob specificè maiorem quantitatem sanguinis, qui advchitur, in his ob adiectum perpendicularem, vasisque artuum familiarem, sanguis facilius coacervatur, in iis maxime hic dolor gravativus sentitur.

§. XIV.

§. XIV.

Resolutio sanguinis, nausea & vomitus.

Alter a vis, qua materia variolosa pollet, expandendi humores, effectus quoque augere potest. Sanguis arteriosus quo magis expanditur, eo magis resistit arteriarum actioni; venosus vero extendit tunicas venarum, & auget causam sensus sic dicti gravativi, aucta vero causa augetur quoque effectus, & haec sensatio ingravescit. Specialius observatur symptoma, febrem variolosam concomitans, fastidium scilicet ciborum & appetitus prostratus, quod febre ingravescente in vomituritiones transit, immo vomitus. Aucto enim impetu fluidorum, sanguis in venis coarceatur, & quod in genere de omnibus corporis nostri partibus valet, id specialiter ad vasa ventriculi applicari potest, maior inde affluxus humorum determinatur ad ventriculum, vasa tunicasque extendens & spasimum in eo producens, quem excipit nausea, hanc vomituritio, eamque auctam vomitus, quae symptomata augentur, miasmate varioloso, variolis grassantibus, in aere volitante, humoribus salivalibus & cibis se admiscente, & ad ventriculum delato.

§. XV.

Cephalalgia, epilepsia, convulsiones & haemorrhagia narium.

Haec symptomata quo minora existunt, eo benignioris indolis variolas indicant, & vice versa. Febris, praecipue aestus exacerbatur, vomitus, cephalalgiae accedunt, nec raro, imprimis in infantibus, epilepsia, convulsiones & haemorrhagia narium. Maior sanguinis affluxus versus caput, & plethora narium haemorrhagiam facillime producunt, felicem eventum

variolarum saepius promittentem: Epilepsia & convulsiones quoque in variolis tam periculosa non sunt symptomata, quam in aliis morbis. Oriuntur enim saepius a minima causa, quae regurgitationem sanguinis versus superiora causatur, facilius vero produci poterit in febre variolosa, quam semper expansio sanguinis & congestiones in venis cerebri comitantur. Interim nihil periculosi indicant, quoniam causa, eas producens, variolis superatis, cessat.

§. XVI.

Materiae variolosae ad orificia vasorum cutis propulsio.

Liberata e vinculis materia variolosa, in sanguinis massa libere vagatur, ad cutis spiracula defertur & febrem accendit: per hanc, arteriarum motus systolicus augetur, cor & vasa maiori impetu agunt, & maior fit fluidorum propulsio versus peripheriam. Hac actione unita, materia variolosa propter vim maiorem fluidorum, sub novo febris paroxysmo magis propellitur, donec ad orificia vasorum exhalantium delata sit.

§. XVII.

Stagnatio materiae in ultimis vasis cutis.

Vasa corporis nostri, provehentia fluida, quo magis a corde remota sunt, eo minora fiunt, & cordis actio in iis infringitur, idem valet de vasis exhalantibus cutis, materia variolosa igitur, dum ad ulteriora haec vasa defertur, minores ingreditur canaliculos, a corde longius remotos, quos ob vim suam irritantem facile contrahit & occludit, & cum cordi nimis remoto, vires deficiant per auctam propulsionem fluidorum
eas

cas referandi, & materiam inclusam protrudendi, stagnat & vasa occludit.

§. XVIII.

Inflammatio.

Occlusionem vasorum cutis excipit illico spasmus; ea vero est spasmi cuiuslibet natura, ut in proxima propagetur vasa, congestiones efficiat, & fibras correptas, nisi discutiat, debilitet: similem contractionem spasmodicam circumiacentia vasa patiuntur, fluida per ea transire non amplius possunt, stagnant itaque & in vasa lateralalia penetrant, per actionem arteriarum & sanguinis propulsionem, in vasa lymphatica iam intrare cogitur sanguis rubicundus, quae distenta spasmus concipiunt & obstructionem, inde fit inflammatio, haec vasa itaque distenta & inflammata in cute eleuantur, & variolas proprie sic dictas constituunt.

§. XIX.

Distinctio variolarum in benignas & malignas ex earum copia.

Quo parcius materiae variolosae quantitas, & quo benignior eius qualitas sanguinis massae inhaeret, eo minorem variolarum quantitatem habebis, easque distinctas, & cuti minus profunde inhaerentes, quas vocant benignas: quae vero ob maiorem quantitatem, & magis depravatam & acrem qualitatem, copiosius & profundius in cute subsident, malignae vocantur, quo pertinent, quae peioris adhuc sunt indolis, hinc confluentes dictae, quoniam in tanta copia prorumpunt, ut, deficiente spatio extensioni, inter se commiscantur & confluant.

§. XX.

§. XX.

Phaenomena variolarum, eruptionem sequentia.

Sub variolarum benignarum eruptione, plurima symptomata, hanc praecedentia, cessant, in malignis quidem aliqua ex parte minuuntur & remittunt, sed quoniam humorum massa ita vitata est, ut ab omnibus particulis heterogeneis simul & una vice liberari non possit, symptomata gravia, quo pertinent febris & deliria, supermanent, & aegro periculum minantur. Referunt variolae primo intuitu, figuram parvulorum punctorum, quae magis magisque versus omnes plagas extenduntur, usque dum ad pisi fere magnitudinem pervenerint, ubi ultimum extensionis spatium obtinuerunt & consistunt: rubent nascentia tubercula vivido aliquo splendore, qui color sanguini, in vasis minimis transparentibus stagnanti, adscribendus.

§. XXI.

Variolarum sedes.

Non solum in cute est variolarum sedes, sed eae quoque interiores occupare possunt partes, sic quotidie in cavitate oris, faucibus, naribus & toto canalis alimentitii tractu, variolas observare licet, & haud raro, cadaveribus dissectis, in viscerum superficie, in pulmonibus, hepate, immo corde conspicuae fuere, eodemque modo materia variolosa ad harum partium, quo ad integumentorum vasa deferretur. Cur vero variolae haud saepius in his partibus observentur, haec est ratio, quoniam partim omnium partium heterogenearum excretio naturalis ad cutem determinatur, partim ipse calor internus naturalis aliquam valet cauari diuisionem, stagnabit inde materia variolosa

lofa potius in his partibus, ubi haec causa discussionis deest, videlicet in peripheria corporis.

§. XXII.

Sola suppuratio variolas resolvit.

Facta variolarum eruptione, tertium incipit stadium, a die septimo ad undecimum usque perdurans, quo intervallo maturatio & suppuratio absolvitur. Variolae, quae sunt tubercula cutis inflammatoria, iisdem, quibus quaevis inflammatio, obnoxiae sunt mutationibus: degenerant aut in scirrhum, aut in pus, aut denique in gangraenam & sphacelum. Discussio variolarum non facile obtinetur propter ipsam materiam inclusam, discussionem non admittentem; scirrhum autem difficulter subeunt, ob conditionem materiae contentae, partesque succis nimium repletas. Solvuntur itaque variolae per suppurationem vel sphacelum, per hunc rarius, grassantibus nempe variolis malignis, ut plurimum vero per illam, viribus adhuc integris, pulsû cordis nondum debilitato, nec vasorum elatere retracto. Fit vero suppuratio sequenti modo.

§. XXII.

Suppuratio qui fiat?

Omne vas corporis nostri obstructum & inflammatum aliquam adhuc retinet vibrationem & tonum, ita ut reactio eius in fluida stagnancia remaneat, & ichorosa eorum corruptio praevertatur. Interim sanguis ruber stagnans in sua mixtione alteratur, serum a cruore separatur, & salia evolvuntur, accedit in variolis materia acris & irritans, alterationem mixtionis & humorum acrimoniam augens, oritur inde nova

D

mixtio

mixtio, nascitur pus. Puris generatio in iis incipit vasis, in quibus prima orta fuit stagnatio: materia variolosa inclusa ob acrimoniam, circumiacentia vasa arrodit, tunicas eorum corrodit, ut fluidum, in illis contentum, effluat, quod cum pure iam orto miscetur, & simili modo in materiam purulentam vertitur. Lymphatica vasa, nondum obstructa, simul corroduntur, & novus accedit lymphae purioris affluxus, quo plenaria corruptio praevertitur, & stagnantes humores cum fluidis sanis circulant: partes aquosae posthaec a pure absorbentur, pus, in densiorem & melligineam substantiam transiens, bene costum audit. Dum in interna variolarum substantia haec mutatio peragitur, externe notabilis fit mutatio, variolae antea rubentes & splendentes, primo in medio punctum, ex albo flavescens, concipiunt, quo magis magisque versus omnes plagas extenso, variolae paulatim elevantur, donec singulae in bullulam mutatae sint, in extremo margine stria solummodo rubicunda restante: quae mutatio quatuor circiter dierum spatio absolvitur.

§. XXIV.

Odor variolosus.

Nova in variolis benignis sub hoc stadio non oriuntur symptomata, aeger porius se servatum sentit: patet vero ex principiis Pathologicis, a suppuratione, inflammationem simplicem comitante, aestum febrimque mitigari, id quod de variolis praecipue affirmari potest, quoniam simul materia, fluidis & vasis inimica, quae febrem & reliqua symptomata excitaverat, e corpore iam est eliminata, & in corporis superficie,
in

in variolis suppuratis stagnat. Novum idque singulare existit Phaenomenon, odor scilicet particularis, qui e vesiculis variolosis effluit, in aërem dissipatur, & conclavia implet, ita ut ex odore solo morbus, quo aeger laborat, diiudicari possit: convenit autem cum odore, quem spargunt lochia, quod nostram affirmat de ortu materiae variolosae sententiam, siquidem similes fere mutationes illi, qui foetum circumdant, liquores patiuntur, quas meconium.

§. XXV.

Variolarum in sphacelum degeneratio.

Illum hucusque conspeximus mutationis variolarum statum, dum vires adhuc sunt vegetae, cordisque & arteriarum robur integrum, & massâ humorum ceteroquin bene mixta. Aliter vero se res habet, vasa ultra tonum si extenduntur, viribusque & reactione destituuntur: si pulsus est debilis, & corpus cacochymicum: tunc suppuracionis loco augetur inflammatio, quae gangraenam pedissequam habet: tunc vasa dilacerantur, fluida alterantur, & cum succo lymphaticus bonus affluens deficit, roburque vasorum, ad generationem puris laudabilis summe necessarium, in putredinem stagnantia fluida transeunt: nascitur ichor foetidus, summe acris, tandem tphacelus, quem, nisi citissime vasorum tonus restituitur, mors iequitur.

§. XXVI.

Febris suppuratoria ex variolis coincidentibus.

Suppuratione pene peracta, febre cessante, optima sanitatis spes subito saepe invertitur, ad finem sup-
pura-

purationis; febris reviviscit, aestus augetur, superveniunt anxietates praecordiorum, non raro deliria, & externe nullam mutationem, nisi parvas foveas in variolarum superficie observamus, nihilominus aegri in vitae discrimine versantur, & audit hoc symptoma in scholis medicorum: Variolae concidunt, id quod idem minatur periculum, quod retrocessio exanthematum. Causa eius duplex est, aut interna, aut externa. Hanc plerumque producit refrigeratio, omnis enim aër frigidus, efficere potest spasticam contractionem vasorum cutis, quae mediante materia variolosa versus interiora pellitur, pustulae pure contento liberantur & plane concidunt. Illam duplicem statuimus, vel affectus & commotiones animi, quos spasmus periphericus comitatur, vel summam vasorum debilitatem: Vasa enim maiora, cum elater eorum infringitur, reactionem & propulsionem fluidorum non amplius rite perficere possunt, sanguis magis in his accumulatur, & in vasa minora parcius propellitur, quae ob resistentiam deficientiam fortiori cum impetu se contrahunt & spasmum excitant. Quod idem valet de vasis cutis, quorum contractio retrocessionem puris & variolarum concidentiam, causatur, & maius adhuc periculum minatur. Pus, hoc modo resorptum, ob acrimoniam vasa corporis fortius irritat, arterias ad crebriorem & maiorem contractionem excitat, novam febrem accendit, anxietates & deliria parit. Laborandum hic imprimis, ut affluxus humorum versus peripheriam de novo promoveatur, & materia purulenta per spiracula cutis eliminetur, quod difficillime obtinetur, vasis maioribus nimis iam debilitatis, & materia variolosa ad partes

partes nobiliores congesta. Hanc febrem vocant
suppuratoriam, malignam.

§. XXVII.

Febris suppuratoria simplex. Salivatio.

Tempore suppurationis alia interdum febris ob-
servatur, a pure resorpto orta, quod una cum parti-
bus aquosis ex pustulis variolosis resorbetur, quo mi-
nor autem est quantitas puris resorpti, eo levior quo-
que febris & symptomata cum ea coniuncta, nullum
enim minantur periculum. Aliud singulare interdum
symptoma apparet, nimirum salivatio, in aetate iuue-
nili praesertim occurrens & minus periculosa, quae
modum excedens, aliquam requirit mitigationem, ne
somnia turbet, ad vires conservandas quam maxime
necessarium.

§. XXVIII.

Desiccatio crustae. Ulcera.

Superata hac febre morbus decrescit, per vasa
corrofa lymphatica, partes puris aquosae resorbentur,
reliquum inspissescit, & in copus solidum ac siccum de-
generat, quod crustas constituit, quae tandem sponte
se a cute separant. Sub inspissatione materiae puru-
lentae, salia evoluta involvuntur, atque acrimonia &
vi corrodente vasa privantur, qua sub crusta succus
gelatinosus paulatim in spissatur, vasa consolidantur,
& nova oritur epidermis. Nervuli sub hac nova epi-
dermide delitescentes non amplius tam fortiter irri-
tantur, hinc perit ardor, remanente aliqua mitiori ir-
ritatione a crusta, eos obtegente, & sensum titillatio-
nis producente, tunc febris & omnia cessant sympto-
mata,

mata, corpore quoad interiores partes sanitati iamiam restituto. Peripheria corporis ad tempus defoedatur per crustas remanentes, hisque delapsis per maculas rubras, tandem evanescentes, residuis tantum cicatricibus, quae respectu profunditatis & magnitudinis vel profundiores, vel magis superficiales sunt, successu temporis cum incremento corporis disparentes. Tali modo pro votis hic morbus superatur, cuius eventus deterior est, cum variolae malignae, aliique morbi maligni grassantur, vel chronici accedunt, aestusque nimiam fervet, tunc oriuntur ex variolis superatis ulcera superficialia, facis saepe profunda. Si enim materia variolosa nimia adest, aut alia materia heterogenea accedit, sanguinis mixtionem depravans, acrimonia humorum augetur, augetur inflammatio, & penetrat ad profundiores cutis partes, immo ad tunicam cellulosam; maior inde fit laesio vasorum, & affluxus humorum ac profundior suppuratio: quae, si ad cellulosam penetrat, & cum humoribus impuris, vel etiam a materia variolosa nondum facis depuratis miscetur, ulcerum causam sistit, quae musculos eorumque vaginas vsque ad ossa facile penetrant. Eadem ratione ulcera interna oriuntur, si ad partes interiores nobiliores materia variolosa defertur; nascuntur *ossium ulcera* & *spina ventosa*, phthisis & alia plura, immo quod grassantibus variolis malignis non raro observatur, omnis massa sanguinea ita resolvitur & putrescit, ut inde orientur mistus cruentus atque diarrhoea cruenta, & pustulae ichore rubro repleantur, quae plerumque mortem praefigiunt.

§. XXIX.

Vitia organorum sensuum.

Tandem variolae non raro saeviunt in organa sensuum visus & auditus, relinquunt post se caecitatem, dum ex pustulis, in tunica oculi ortis, pelliculae remanent, visum obfuscantes. Ad organon auditus delata materia variolosa, si non universalem, particularem tamen surditatem causatur.

C A P. II.

DE

VARIOLIS ARTIFICIALIBVS.

I N T R O I T V S.

Satis superque periculum demonstravimus, quod variolae naturales non minantur solum, sed & afferunt. Cuiuscunque sexus & aetatis homines omni aevo iisdem succubuerunt, nec facile ullum reperias morbum, qui plures interimat. Variolarum mentione iniecta, trepidant, qui funestissimum hunc morbum nondum superarunt, cum interim alii, qui ex hoc malo se emerferunt, foedissimis morbi

morbi huius signis conspicui sunt, quibus nullum aliud relinquitur solarium, nisi quod per reliquum vitae tempus a variolis immunes sint atque liberi. His perpensis minime est mirandum, si therapia omnes fontes exhaurire allaboravit, ut remedia detegeret, quibus morbum hunc si non proscibere, at mitigare valeret. Iam inde ab antiquissimis temporibus animadversum fuerat, variolas alio tempore mitiores, alio autem ferociores grassari, nec aetati infantili adeo funestas esse, quam adultae. Observatio haec nonnullis ansam praebuisse videtur, methodum excogitandi, qua variolas benignas elicerent, malignas contra arcerent. Variarum huius generis viae sunt detectae, quas omnes breviter indicabimus, earum optimam autem ulteriore deductione illustrabimus. Variolae sic productae *Artificiales* cluent, quae a naturalibus neque ratione figurae, neque aliarum proprietatum, sed gradu tantum differunt, hac praerogativa gaudentes, ut longe sint mitiores.

§. I.

*Variolarum emtio. Attritus variolarum. Variolarum
communicatio per nares. Per Pilulas.
Ope scalpelli.*

Sic ab antiquissimis temporibus in diffitis non tantum regionibus, sed & in nostris nota est sic dicta variolarum emtio, quae diversimode, ut plurimum autem sequenti modo instituitur: hi, qui variolis nondum laborant, adeunt ex iisdem aegrotantes, quibus nummos quosdam offerunt, quorum alios hi sibi vindicant, alios vero variolis suppurascentibus imponunt, quos materia variolosa probe imbutos ementibus reddunt, redditos sani variis corporis membris imprimunt, quo modo materiam variolosam, in corpore latitantem, accendunt, & variolas provocant. Methodus haec quidem primo intuitu superstitiosa videtur, nec dubitamus, plurimos hac in re superstitioni litasse, interim tamen ex Physiologia & Pathologia patet, hanc methodum nil esse nisi artificialem quandam variolarum insitionem. Materia enim variolosa, qua nummi uncti sunt, dum cuti imponitur, per vasa resorbentia ad sanguinis massam advehitur, ubi materiam indigenam evolvit, & febrem variolosam accendit, quam plerumque variolae benignae sequuntur. Huic emtioni non est absimilis attritus variolarum, dum incolumes adhuc in lectum variolis decumbentium deportantur, & iuxta eos ponuntur, ut per attritum & materiae variolosae expirationem variolas ex sanis eliciant. Cautione tamen hic opus est, ne variolis laborantes alio quoque maligno morbo sint infecti.

II 2

E

Alia

Alia adhuc methodo utuntur Sineses, a recensitis longe differente: Globulis nimirum, ex gossipio factis, materiam variolosam excipiunt, & in naribus eorum condunt, quibus variolas excitare volunt. Excitant quidem, sed saepius summo cum periculo; in illis enim locis, quibus variolosa materia applicatur, maior variolarum copia prorumpit, iam vero in naribus nervi olfactorii & rami quinti paris nudi apparent, narium ossa summe tenuia existunt & spongiosa, & cutis, illa tegens, tenuis & laxissima est, per consequens hae partes ob acrimoniam materiae variolosae multo exponuntur periculo. Alia, sed magis periculosa methodo, MEAD, Medicus Anglicus, in femina, mortis damnata, usus, dum variolas per pilulas, ex materia variolosa confectas, provocare tentavit; quibus deglutitis in febrem variolosam incidit, sanitati quidem restituta, sed symptomata summe gravia, praecipue cephalalgiam intolerabilem, ad plenarium usque morbi decursum durantem, passa est. Periculosus igitur huius operationis eventus eum ab ulterioribus huius generis tentaminibus deterruit. Unus adhuc modus, antecedentibus praestantior, & in Wallia, Angliae Provincia, olim usitatus, superest, cum emtione variolarum conveniens: Emtor nempe variolas suppurascens scalpello aperit, eoque materia variolosa facis inuncto cutem tamdiu radit, donec sanguinolenta fiat. Hoc modo sanguinis massa miasmate varioloso inquinatur, quod morbum excitat. Huc etiam pertinet variolarum, iam desiccatarum, in variis locis cutis applicatio, qua etiam, ut aiunt, variolas arte produunt.

§. II.
Per inoculationem.
 Omnibus vero modis, hucusque recensitis, absque dubio palmam praeripit ille, qui hodie in Anglia, Belgio, Germania aliisque Europae tractibus usitatus est, & *Inoculatio* seu *Institutio variolarum* dicitur, Germanice *das Einpropfen der Pocken*. Ad provocandas variolas aptissimus, omnisque periculi expers, cuius natales referremus, nisi KIRCKPATRIK, TISSOT, CONDAMINE, aliique hac de re prolixius scripissent; ad quos avidos Lectores delegamus, ipsis hac in re satis facturos. Huic ergo labori superledebo, de methodo huius operationis fusius acturus, quam ductu Patris optimi, Medici Magdeburgensis, aliquoties ex animi sententia suscepi, & hinc modum operandi, in Germania, praecipue in nostris provinciis usitatum, dextre docere possum. Controversiam: Utrum methodus haec, variolas per artem provocandi, sit licita? quidam Theologorum moverunt, quibus TISSOT in Tractatu: *l'Inoculation Justifiée*, Carolus CHAIS, V. D. Minister Hagae Comitum, in Libro, cui titulus: *Essai Apologetique sur la Methode de communiquer la Petite Verole par Inoculation &c.* aliique responderunt, hanc quaestionem penitus discussissent, licentiamque huius methodi firmis ac solidis argumentis stabiliverunt, quorum egregia scripta evolvisse ac legisse Lectores non poenitebit:

§. III.
Collectio materiae varioliferae.
 Ad tractationem itaque ipsius operationis progressuri praemittimus methodum colligendi materiam

variolosam, ad inoculationem necessariam. Incidunt nempe variolae vel naturales vel artificiales maiore tempore suppurationis, quo album, lacti similem, prae se ferunt colorem, materiamque flavescerem intus habent, acu vel lanceola, quo facto pus profluens filis, ex gossipio, quod reliquis praestat, dupliciter vel tripliciter contortis, iterata vice, si opus est, excipitur, per breve temporis spatium, ad exsiccationem usque, leni calori exponitur, & in vitro, optime tecto, ad ulteriorem usum asservatur, quod accurate asservatum per multos menses vim atque efficaciam suam retinet, ut pater meus, longo usu edoctus, observavit.

§. IV.

Aetas operationi commodissima.

Omnibus quidem, cuiuscunque sint aetatis, (excipiamus summe provecctam) variolas implantare licet; quemadmodum vero aetas adulta, variolis naturalibus decumbens, gravioribus symptomatibus est obnoxia, ita quoque se res habet cum illis, quibus in hac aetate variolae inferuntur. Consentiant vero omnes, qui variolarum insitioni favent, illamque exercent, infantilem aetatem a quarto anno usque ad decimum quartum esse aptissimam, pusiones vero, infra quartum annum degentes, excipiunt, metuentes convulsiones aliaque symptomata, dentitioni familiaria; nos vero aliter sentimus, asserendo, hanc operationem etiam in infantibus, primum annum nondum egressis, optimo cum successu institui posse, experientia enim docet, hanc aetatem variolis saepissime esse obnoxiam, ex iisque feliciter se emergere. Cavendum vero, ne operatio illo tempore instituat, quo eiusmodi pusiones

nes aegrotant, vel difficili dentione, qua facile mori-
untur, laborant.

§. V.

Anni tempus.

Eligendum quoque commodum ad insitionem
variolarum anni tempus; tempore hiemali ob nimi-
um frigus operatio haec minus ex sententia succedit,
occluduntur enim, dum friget, cutis pori, & tota pe-
ripheria corporis spasmo afficitur, per consequens,
pustularum eruptio impeditur; pari modo sub aestu
nimio aestivo tempore operatio haec commode fieri
nequit, ob maiorem resolutionem & expansionem hu-
morum facile metuendam; autumnum quoque ob
aëris mutationem huic operationi non favere, quia
hoc anni tempore plurimi morbi epidemice grassan-
tur, qui accedentes inoculatis facile perniciosi esse pos-
sint, nonnulli credunt; sed experientia testatur, per
multos tunc optimo cum successu fuisse inoculatos:
Interim tempus vernum huic operationi est maxime
idoneum, omnibusque ob calorem temperatum &
aequabilem tempestatem praefendum. Sed notan-
dum, satius semper actum esse, si variolae eo tempore
inserantur, quo naturales minime grassantur, non
quidem eam ob rationem, ac si naturales, dum arti-
ficialibus sese immiscent, aliquod damnum inferre
possint, sed quia, quod facile in uno vel altero subie-
cto fieri potest, variolae malignae artificialibus sese
iungere possunt lethiferae, inoculationis osoribus an-
sa praeberetur, operationi huic salutiferae maculam
inurendi.

non tollit sup. enotus. VL. lib. 17. anorgos con
Praeparatio ad operationem. Per Laxantia.
Per diaetam. Per venaesectionem.

Antequam vero inoculatio instituat, opus est, ut corpus rite praeparetur. Sub praeparatione autem praepimis primarum viarum habenda est ratio; curandum itaque, ut fordes, in illis stagnantes, eiciantur, quod commode fit per leniora laxantia, mannata, rhabarbarina & salia amara, praemis remedii digestivis. Si enim canalis alimentitius sordibus viscidis atque biliosis scaret, necessaria ciborum digestio chiloque distributio impeditur, vomitiones, variolis consuetae, cum spasmo intestinorum & obstructione alvi producuntur, quae symptomata, quod cuilibet notum, in morbis exanthematicis multum incommodi causantur, cum e contrario expurgatis primis viis circulus sanguinis liberior redditur, eiusque congregationes versus caput, cephalalgiae, convulsiones & epilepsiae praescinduntur. Cavendum vero est a purgantibus vehementioribus, resinosis & drastis, quae nimiam fibrarum irritationem, sanguinisque commotionem efficiunt. Laxantium usus pro constitutione praeparandi bis terve post sextum vel septimum diem repetitur. Deinde etiam conveniens diaeta est observanda, omniaque pingua, concoctu difficiliora, quo & pertinent carnes, sale conditae & fumo induratae, evitanda. Eligendi vero cibi eupepti, carnes molliores, poma tosta cocta, iuscula carni, decocta ex avena excorticata, oryza & farinacea levissima. Potus sit dilutus, ex aqua pura, cum succo citri mixta, decocta ex hordeo & cornu cervi rasato praeparata, pauxil-

pauillo sacchari edulcorata, lac aqua mixtum, vel quod omnibus praestat, lactis serum dulce, in copia haustum, quod acrimoniam humorum temperat, ac resolvente & simul diluente virtute gaudet. Vina infantibus nocent, adultioribus aqua diluta, sed moderate conceduntur. Nec balneorum tepidorum atque pediluviorum usus sub praeparatione est contemnendus, quibus humorum massa diluitur, sanguisque circulus liberior redditur. Denique inoculationis fautorum alii venae sectionem ad praeparationem summe necessariam praedicant, aliis contrarium sentientibus. Sed distingendum inter subiecta inoculanda, & videndum, an sint plethorica, nec ne? Si prius, optimo iure venae sectio sive in infante, sive in adultiore est instituenda, immo pro circumstantiis urgentibus repetenda, qua inflammatio, febrisque, illam concomitans, avertitur. Rarissima interim sunt exempla, venae sectionem in infantibus, ad insitionem variolarum praeparandis, adhibitam fuisse.

§. VII.

Operatio.

Praemissis itaque momentis, ad praeparationem necessariis, nunc de ipsa operatione, quam ductu patris optimi aliquoties exercui, breviter agam. Est vero operatio facillima, omnis doloris & periculi experta, & fit incidendo cutem exterioris partis utriusque brachii sub insertione muscoli deltoidis scalpello secundum longitudinem, ita ut vulnusculum pollicis transversum menturam non transgrediatur, nec tunicam cellulofam nimium penetret. Ea enim incisio optima est, sub qua vix gutta sanguinis conspicitur, quo facto

Et statim pars fili, pure varioloso humectati, vulneris longitudinem aequantis, vulnere acctrate applicatur; cui paululum lintei carpti, unguento digestivo delibuti, superimponitur, quod emplastro diapalma, miraculoso vel alio eiusdem compositionis, tegitur ac fasciola simplici munitur. Methodus haec communicandi pus variolosum est tutissima ac usitatissima. Non quidem alia nos fugit via, dum nempe illis, qui ferrum abhorrent, per impositionem emplastri vesicatorii epidermidem elevant, & apertis vesiculis vulnera eodem, quo nos, modo tractant. Cum vero eiusmodi vulnera in ulcera nimium suppurantia curanturque difficillima degenerant, illam iure meritoque dissuademus, ut taceamus dolores, ab elevatione epidermidis oriundos.

§. VIII.

Ultrior progressus.

Pus variolosum corpori tali modo communicatum antequam ad sanguinis massam pervenit, in cellulis membranae adiposae deponitur: ex his succus lymphaticus continuo exhalans in vasa lymphatica colligitur, ad sanguinis massam retrovehitur & cum materia variolosa miscetur. Duplex inde oritur commodum: non solum enim pus variolosum siccum in ea solvitur, & commixtioni cum sanguine aptior redditur, sed & transitus ad sanguinem facilius; haud omnem quidem materiam variolosam, corpori inclusam, liberat, sed paucissimam tantum partem, illi primum occurrentem, cum qua coniunctim plures particulas materiae variolosae solvit, & actum hunc continuat, donec omnis materia liberata est. Deligatio vero,

vero, supra delineata, per quadraginta horas manet intacta, quibus praeterlapsis solvitur, filum vulneri applicatum removeretur, & nullo recenti adhibito filo utrumque vulnus modo supra demonstrato deligatur, nisi, cum forte sub operatione primum filum non ita accurate, ut debet, ob inoculandi impatientiam & metum vulneri applicatum esset, nova fili applicatio necessaria est. Retulit quippe mihi parens, se saepius expertum fuisse, in uno vel altero brachio vulnus plane coaluisse, eamque ob rationem hanc fili reiterationem excogitasse, ut eo certius responderet operationi. Deligatio haec quotidie absque nova fili immisione repetitur, & absque ulla mutatione usque ad finem curationis continuatur. Praeter fluunt saepius quatuor vel quinque dies, antequam minima tantum vulneris mutatio observari potest, nisi quod lineolam albam, quod autem rarius fit, in labiis vulnerum conspicias, quae te de facta communicatione puris cum materia variolosa, in massa humorum haerente, & feliciter instituta operatione certiore reddit. Evidentius autem signum est, quando sexto die vulnerum labia punctula alba ostentant, confinia vulnerum rubescunt, inflammantur, & quasi indurescunt, licet nulla adhuc suppuratio adsit. Haec dum fiunt, inoculati, qui hucusque nullum senserunt incommodum, paululum aegrotare incipiunt.

§. IX.

Historia morbi.

Conqueruntur nonnulli die quinto, plurimi die sexto, de doloribus sub axillis levioribus, turget caput, faciesque tumet, lippunt oculi, & quod raro fit,

F

fit,

fit, stillat sanguis per nares, corpus nunc friget, nunc calet, adest febris, urina primis diebus copiose emittitur cruda, paulo post sedimentum album fistens, sitiunt aegri & abhorrent cibos. Paucissimi vomunt, & inter quadraginta octo, quibus medendis parens operam navavit, unica tantum puella quatuor annorum motus convulsivos experta est levissimos, per horae quadrantem durantes, delirantem vero inter omnes nullum vidit. Omnia haec symptomata, variolis naturalibus quoque familiaria; sed in artificialibus leviora, eruptionem praenunciant, quae ut plurimum fit tertio a febris ingressu die. Haec eruptio vero non in facie primum, uti in variolis naturalibus fieri solet, conspicitur, sed in utroque brachio circa confinia vulnerum inflictorum, faciem dein occupant, tum corpus eiusque extremitates, immo plantas pedum. In facie quidem & brachiis prope vulnera saepius tanta macularum copia, quanta in naturalibus observatur, quarum plurimae postero vel tertio die evanescent, vix novem aut quindecim residuis, prout etiam in reliquis corporis partibus adeo parce prorumpunt, ut ad summum vix quinquaginta conspicere liceat. Modo diximus, maculas, copiose sub cute faciei & circa vulnera inflictata fulgentes, disparere, quod, nostro quidem iudicio, sequenti modo peragitur: Febre incensa, humorum massa, & cum hac materia variolosa eo magis movetur, & versus caput pellitur, hinc variolae naturales primum in facie observantur: idem fit in artificialibus, sed tantum primis diebus, posterioribus enim versus vulnera inflictata, mox suppuratura, potior materiae variolosa
fac

fac pars propellitur, ut in forma puris excernatur, hinc maculae in facie necessario evanescere debent. Facta eruptione febris remittit cum omnibus symptomatibus, supra recensitis, & sequitur moderatus calor, aegrotantibus salutaris.

§. X.

Suppuratio.

Absolvitur eruptio tridui spatio, quo aegrotantes non tantum ab aëris iniuria, sed & a nimio calore prohibendi & in lecto detinendi sunt; abstineant quoque cibis insalubribus, concoctuque difficilioribus, iusculisque sint contenti. Eruptionem pustularum feliciter peractam sequitur suppuratio, eandem tunc figuram praebent haec ulcuscicula, quam variolae naturales: elewantur, albescunt, rubeum acquirunt in basi colorem, & flavescunt, eandemque inclusam habent materiam, nunquam tamen has tantas conspicies, quantas saepius in naturalibus, nec est, cur confluentes hic metuas, quarum exemplum vix ac ne vix quidem sisti poterit. Suppurascensibus vero pustulis vulnera, brachiis incisa, hiant & suppurare incipiunt, primis diebus minorem, posterioribus vero maiorem materiae copiam profundentia, quae saepius tanta acrimonia scater, ut facile superncialem cutis inflammationem leviozem pariat, per remedia topica facili negotio removendam. Vulnera interim eadem methodo, quam supra iniunximus, iisdemque remediis externis tractantur, internis medicamentis in totum fere carere poteris, nisi huic vel alteri pulvisculum leniter diaphoreticum ad tuendam transpirationem propinare, & obstructam forsan alvum per

clysmata vel lene laxans aperitam servare velis, febris enim, quam suppuratoriam vocant, variolis naturalibus summe infesta, hic fere nulla timenda, haec enim quantitati variolarum respondet, quo maior haec, eo intensior febris, eoque periculiosior, iam vero variolarum, arte productarum minor datur copia, quam naturalium, materia quoque excernenda non tam per cutem, quam per vulnera inficta eiicitur, hinc febris mitior, benignior omnisque periculi experta, immo fere nulla accedit, & eiusmodi excretio excretionis criticae nomen omni iure meretur.

§. XI.

Desiccatio.

Variolae artificiales ad superandam suppuracionem tantum temporis spatium non requirunt, ac naturales, tertio quippe die iam desiccare incipiunt, crustas formantes, cutis superficiem vix penetrantes, nullasque foveas relinquentes; nec maculae lividae per plurimos menses, ut in naturalibus fieri solet, faciem dedecorant, sed elapsis paucis diebus disparent; nec squammulas furfuraceas, nec ulcera, post desiccacionem diu manantia, aegros cruciantia, cutemque faciei depravantia meruas, nec decocta avenacea, nec lac opus habes, nec alia pharmaca praestantia, ut cuti pristinum reddas nitorem; nec tam tetrum atque intolerabilem fere odorem spirant, quam naturales, vix enim ex odore in conclave praesentiam variolis laborantis iudicare poteris. Post pustularum desiccacionem vulnerum habenda est ratio, suppuratio enim eorum ad tres, immo quatuor septimanas continuat, donec

donec tandem, puris copia paulatim decrefcente, sponte clauduntur: sunt autem, fi minora, parcamque materiae quantitatem fundunt, femel, fin maiora, & pure abundant, bis quotidie methodo fupra praefcripta deliganda. Caro luxurians, confolidationem in nonnullis impediens, pulvere facchari finiffimi, vel tandem aluminis ufti removenda. Ulceribus parvis ferpiginofis, illis, qui impuritatibus humorum featent, folum fupervenientibus, repetitis laxantibus, maffam humorum corrigentibus, infufis, decoctis & remediis topicis notis medendum.

§. XII.

Aliquot momenta, fcitu neceffaria.

Nunc adhuc momenta quaedam adducere, dubiisque, contra illa movendis, occurfare in animo habeo. *Primo:* Variolae, arte productae, a naturalibus non differunt. Experientia enim teftes compertum habemus, has cum illis effe eadem, eandemque, ut fupra iam demonftravimus, habere figuram, omnem quoque morbi decurfum, ratione eruptionis & fupurationis, unum fere eundemque effe. Porro conftat, variolas artificiales aeque contagiofas effe, ac naturales, qua de re multa exempla in promptu funt, fed Lectorem ad illud delegamus, quod fupra Cap. I. §. IV. allegavimus, ubi relatum leget, natu minimam filiam fenatoris & mercatoris celeberrimi ex contagio trium filiorum eiusdem, quibus variolae implantatae erant, variolas naturales contraxiffe. Nec materia pufularum inter fe differt, id quod varia tentamina, pure, in variolis artificialibus contento, inftituta, fatis

superque probant, quod aequè inservit inoculationi variolarum, eundemque habet effectum, ac pus naturalium. *Secundo*: Variolae artificiales a recidivo tumentur: assertum hoc ratione & experientia nititur. Supra affirmavimus, decursum morbi variolosi naturalis benigni artificiali fere congruere, nec pus variolosum differre. Quod si igitur exploratum est, illum, qui variolis naturalibus semel laboravit, in eundem non recidere morbum, extra omnem quoque dubii aleam positum est, hunc, cui variolae sunt implantatae, tutum esse, immo, ut vere videor contendere, tutiorem illo, demonstravimus enim §. anteced. vulnera inflicta non prius coire, quam omne pus variolosum e corpore sit eliminatum. Multi praeterea Viri, omni fide digni, usque & claritate praestantes, qui in hoc genere operationis multos iam annos omnem industriam fixerunt, asserunt, subiectum, cui variolae implantatae fuerunt, nunquam iisdem denuo obnoxium fuisse. *Tertio*: Ubi nulla in corpore dispositio, nec materiae variolosae praesentia, ibi inoculatio frustranea. Hoc assertum probatur exemplo, §. IV. Cap. I. allegato, ubi in infante, quae variolis laborans nara erat, inoculatio inutilis fuit, vulneribus inflictis ne minimam quidem mutationem subeuntibus, nec suppurantibus. Alium adhuc casum referam, qui patri obtigit, omnique memoria dignus est: Famulus quidam, viginti duorum annorum, firma & constanti valetudine, illustri familiae operam suam locans, variolis nondum laboraverat, quas admodum metuens sibi implantandas curavit eodem tempore, eodemque pure varioloso, quo quinque alii in iisdem aedibus

bus variolae sunt insitae, quorum operationi eventus respondit, huius autem vulnera immutata manserunt, quae parens, prima deligatione quadraginta duas horas post operationem soluta, conspicatus recens filum vulneribus applicuit, sed frustra, hinc eidem cupienti quinto demum die ambo vulnera denuo incidit, iisque recens filum imposuit, sed irrito successu, ne minima quidem mutatione post repetitam operationem animadvertens, vulneribusque coalescentibus. Haec autem scribens certo scio, hominem hunc adhucdum optima frui valetudine. Interdum quoque evenit, ut in quibusdam post inoculationem nec macularum, nec pustularum nota animadvertatur, quorum tamen vulnera incisa maiorem puris copiam fundunt, qui que facilius emergunt illis, in quibus pustulae erumpunt. Pater meus puellae cuidam, octodecim annos natae, recteque valenti, variolas iniecit, cuius facies sexto ac septimo die ingentem macularum numerum ostendit, his autem evanescentibus ne unica quidem pustula prorupit, sed vulnera eo magis suppuraverunt: item firmo ac valido iuveni, septendecim annorum, in quo nec maculae, nec pustulae conspicuae fuerunt, is quotidie negotia sua curavit, donec tandem elapsis sex septimanis vulnera coaluerunt, ex quibus hoc temporis intervallo mira puris copia eiecta est. *Quarto* notandum est, alterum incisorum vulnere intermedium coire, nec ullum pus fundere, id quod perinde est, dum ex altero vulnere eo maior puris copia profluit, sed hic observatur, variolas plures ex illo corporis latere, quo vulnus manat, prorumpere, quam ex hoc, quo vulnus coaluit. *Quinto*: Inoculatio
nun-

enon

nunquam est periculosa, nec eventus anceps. Quominus periculi variolae naturales, sparsim tantum prorumpentes, quas gravia symptomata non comitantur, afferunt, eo minus quoque in variolis artificialibus metuas, quin tutior hic ibis, cum febres acutae rarissime accedant, nec viri in hoc operationis genere verfatissimi ullum exemplum sistant, quenquam ex implantatione variolarum esse mortuum, sed aliam fuisse mortis causam, si quis interea diem supremum obierit. Hinc sequitur *sexto*: Non in omni generis morbis inoculationem esse instituendam, quo pertinent phthisis, febres lentae & hecticae, nec non, uti supra iam monuimus, acutae malignae, immo variolae, epidemice tunc grassantes, eam praecipue ob causam, ne inoculationi fiat iniuria; cavendum enim est, ne eam instituas, cum motus febriles sese iam exferunt. Scripsit ad me pater, saepius iam memoratus, se, anno praeterito rogatum, ut mercatoris cuiusdam filiolo variolas insereret, id propter morus febriles iam existentes negasse, postero die variolas ingenti multitudine prorupisse, filiolum hunc morbo gravissimo decubuisse, ac aegre mortem effugisse, quam si obiisset, id quod facile fieri potuisset, culpam utique parentes in implantationem, si prius facta fuisset, perperam transtulissent.

§. XIII.

Inoculatio, variolis naturalibus malignis forte superveniens, salutaris est.

Variolis, iisque epidemice grassantibus, unoque & altero, summo loco nato, mortuo, inoculationis remedium anxie demum quaeri solet, tunc omni cautione

tione opus est, quam etiamsi adhibueris, fieri tamen potest, ut in malevolorum censuram inoculatio incurrat. Duo hic exempla, notatu dignissima, sistere liceat, quae Parenti optimo in acceptis refero. Alterum hoc est: *Parentes, inquit. filioli unici tenuissima valetudine, Neostadii prope Magdeburgum habitantes in vico, ubi omnes fere infantes variolis succubuerunt, (constat enim, centum propemodum infantes anno MDCCLV. in hoc suburbio variolis esse mortuos,) enixe me rogarunt, ut ipsorum filio variolas implanta- rem. His autem epidemice grassantibus id recusare satius fuisset, sed divina fretus ope parentumque ardentissimis precibus inductus puerum hunc laxativo praeparavi, eidemque d. 7. Oct. variolas implantavi. Prima deligatione statuto tempore soluta deprehendi, vulnus brachii dextri plane coisse, sinistri autem aliquatenus apertum esse: quinto iam die in puero, febrem acutam nacto, ingens variolarum copia conspici-ebatur, quam primum autem vulnus sinistri brachii hiare ac suppurare coepit, febris recessit, variolae suppurare coeperunt, & puer convaluit, qui hodie saniore fruitur corpore, ac ante operationem. Nullus dubitabit, has fuisse variolas naturales, quibus puer hic mortuus esset, ni vulnus suppurasset, ac inoculatio instituta fuisset. Alterum maiorem adhuc meretur attentionem: Matriona nobilis duodetriginta annorum, macilenta ac tenerrima complexionem, quae variolis nondum laboraverat, quas tamen a teneris unguiculis valde abhorrebat, quinque mensibus ante tertium infantem ediderat, cum vehementissime angere- tur nuncio, duas ipsius sorores, iam adultas, & qua-*

G

tuor

tuor millia ab ipsa remotas, variolis decumbere. Pater meus, a dictis duabus sororibus redux, cum Magdeburgi invifens dicebat, sibi a patre ipsius facultatem esse datam, ipsi aliisque duabus eiusdem sororibus, ab hoc morbo adhuc integris, variolas implantandi, id quod animi aegritudinem augebat, tandem vero voluntati parentis obsecutura iter ad familiam fuscipiebat, cui triduum infumebatur. Reversa cum duabus sororibus, totidemque filiis, quos secum advenerat, praeparabatur, eidemque ob plethoram vena incidebatur, ac alvus per lene laxans solvebatur. Omnium inoculatio eadem hora, eodemque pure instituebatur, reliquorum vulnera iusto tempore suppurare incipiebant, praeter vulnera huius feminae illustris. Superveniebant cephalalgia, febris acuta, tonsillarum inflammatio, pyalismus, ad quem natura inclinior erat, alvi obstructio, & variolae confluentes. Haec symptomata in dies augebantur, vulnera quotidie deligabantur, donec tandem die decimo tertio praeter omnium opinionem, omni fere spe salutis deiecta, vulnera hiscerent, horrendamque puris copiam protruderent. Quo facto symptomatibus remittentibus variolae, nullum pus continentes disparebant, in earumque locum squammulae furfuraceae magno numero succedebant, quibus valde vexabatur, illis quoque delapsis cicatrices nonnullae conspiciebantur, cuti quidem non alte inhaerentes. Vulneribus quotidie methodo praescripta deligatis, femina haec illustris, quatuor intermissis hebdomadibus, sanitati integerrimae restituebatur, brevi quartum editura partum. Quis ambigere aufit, has quoque fuisse variolas naturales, & hanc

hanc operationem unicum ac tutissimum remedium contra malignas hasce variolas existisse, illaque omnia matronam hanc nobilem extra omnem dubitationem morituram fuisse. Quam triste autem fatum, hac demortua, inoculationem mansurum fuisset? Nonne omnis in eandem culpa malitiose & contra omnem rationem translata fuisset? Similem fere casum habuit GUYOT, quem TISSOT recenset in *Libro supra citato pag. 73.* qui tamen, ut opinor, non classis variolarum, arte productarum, sed naturalium adscribendus est. Denuo autem inculco, ut inoculationem tunc, cum variolae epidemice grassantur, caute instituas, praecipue hanc ob causam, ne ipsi culpa attribuat, si forte accidat, ut subiecto variolae inferantur, cum lethales adsunt, nec vulnera operationi respondent; hanc enim naturalibus variolis nec obesse, nec contrariam esse, sed iis benignis existentibus, vulneribusque suppurantibus, crisin salutarem asserre, casus iamiam memorati satis luculenter probant. Forsan quoque ex quadraginta & octo, quibus pater felicissimo auspicio variolas infevit, quidam naturalibus succubuisse, horum enim omnium inoculatio eo fiebat tempore, cum variolae malignae epidemice grassarentur, tunc demum enim terrore perculsi parentes ad inoculationem, tanquam ad asylum, perfugiunt, quam variolis non grassantibus negligendo in servandis liberis paulo sunt remissiores.

§. XIV.

Conclusio.

Optimam itaque & facillimam methodum, variolas

riolas implantandi, ea, qua maxime potui, perspicuitate ac dexteritate Tecum, Benevole Lector, communicavi. Possẽm quidem operationi huic Panegyricum scribere, dicendo, multos, qui variolis nondum decubere, ope huius operationis metu earum liberari, neminem oculorum detrimentum pati, nec variis aliis periculosis symptomatibus subiici; possẽm commemorare, cicatrices hic nullas esse metuendas, quae saepius illorum faciei, qui variolis naturalibus corripuntur, notas foedissimas inurunt; possẽm demonstrare, aegre unicum exemplum fisci posse, quo probetur, illum hominem ex hac operatione esse mortuum. Verum enim vero hoc labore supersedere possum, quoniam multi iam ante me scriptores ingentem eorum numerum, quos operatione sua ab interitu vindicarunt, recensuerunt, ac excellentiam praestantiamque huius operationis dilucide probarunt, evincendo, permultos, qui alias variolis naturalibus auferrentur, hac methodo servari posse; ne autem terminum Dissertationis transgrediar, huic Tractationi meae iam facio

F I N E M.

NOBI-

❁ ❁ 63

NOBILISSIMO DOCTISSIMOQUE
CANDIDATO

S. P. D.

ANDREAS ELIAS BÜCHNER.

*S*i qui erectioris ingenii sunt iuvenes, in eo quoque potissimum laborant, ut studiorum assiduitate ac morum honestate ceteris antecellant, expromantque aliquid, unde commendabile gloriosumque ipsorum fiat nomen. Atqui ex horum numero TV quoque, PRAESTANTISSIME DOMINE CANDIDATE, non solum per omne fuisti illud tempus, quo academico curriculo perfungebaris, sed nunc etiam, exantlato isto, TE talem praestas, qualem nos omnes, a quorum ore in hac Academia summa cum diligentia pependisti, ceteris commilitonibus TVIS in exemplum quoddam praedicabile merito sistere possumus. Tantum enim absuit, ut TIBI ipse sola assidua omnium praelectionum medicarum philosophicarumque frequentatione satisfaceres, ut potius ea, quae audieras legerasque, meditando quoque in succum conuerteres sanguinemque. Ad hoc porro accessit, quod ductu CELEBERRIMI DOCTISSIMOQUE PARENTIS TVI subinde, cum in patria TVA versareris, ipsi medicinae practicae vacares, colligeresque inde plurima, quae in posterum maximo TIBI erunt emolumento. Quorum insignium profectuum practicum specimen ipsa doctissima TVA Dissertatio, CLARISSIME CANDIDATE, exhibet, eo maiori honori TIBI futura, quo gloriosior huiusmodi scriptorum academicorum esse solet defensio, nullo Praeside adiuta. Proinde TIBI mox capessendos summos in Medicina honores ex animo gratulor, verissimeque auguror, fore, ut

G 3

in:

*inposterum quoque EXPERIENTISSIMI PARENTIS TVI
spem abundantissime expleturus, & in omni TVAE SPLEN-
DIDISSIMAE FAMILIAE decus atque ornamentum, multo-
rumque aegrotantium solatium diutissime sis victurus. Ex
mea vero parte, sicuti nullum unquam officiorum genus de-
siderari merito posse sum passurus, ita TE quoque gratam
iucundamque mei memoriam nunquam esse deposituram,
spero confidoque. Dedi in Academia Fridericiana, d. XVIII.
Ianuar. clō 10cclx.*

CLARISSIMO ATQVE DIGNISSIMO
CANDIDATO

S. P. D.

D. IOANN. PETRVS EBERHARD.

*Si qua mihi iunctus es cognatio inter nos non intercederet,
TE tamen ex hac Academia discedentem, non dimitte-
rem, absque aliqua amoris & amicitiae significatione. Po-
scit hoc iure meritoque non solum amicitia erga Excell. Pa-
trem TVVM, virum dein medica Scientia meritissimum; sed
ipsa quoque TVA diligentia & acquisiti in Medicina profe-
ctus, ac vita honorifice & cum laude apud nos, transacta.
Non solum enim Berolini anatomicis & chirurgicis scholis
cum fructu interfuisti, & in Theatro Anatomico Berolinen-
si laudes meritus es celeberrimorum virorum: sed in nostra
quoque Academia tam medicis quam philosophicis Praele-
ctionibus Illustrum & Excellentissimorum virorum qui no-
stram Musarum sedem ornant, ita usus es, ut statim iudi-
carem talem TE futurum, qualem TE hodie nobis fisis. So-
lus elaborasti egregium eruditionis TVAE specimen, differ-
tatio.*

tationem nempe hanc inauguralem, utilissimi argumenti. Quidquid enim institutionis variolarum inimici adferunt: contra hanc artificiales variolas producendi methodum, id vel leve est & facile refellendum, vel de iis valet qui male & tumultuarie hanc operationem perficiunt, id quod de Anglorum potissimum Chirurgis, nuper demum anonymus auctor quaestus est peculiari libello: Serious address to the Publick &c. cui TH. COOPERVS scriptione publica contra-dixit. Gratulor ergo TIBI merito, insigne hoc acquisitae in Arte salutari cognitionis specimen, gratulor simul honores in Medicina summos, TIBI iam conferendos, optoque ut summum Numen TE quam diutissime seruet. Vale & me quod facis, ama. Dab. in Reg. Frid. d. XVIII. Ianuar. MDCCLX.

PRÆNOBILISSIMO AMICISSIMOQUE
FRIDERICO LVDOVICO KESSLERO,
SUPREMAE DIGNITATIS MEDICAE
CANDIDATO DIGNISSIMO

S. P. D.

D. PETRVS IMMANVEL HARTMANN.

Non vnâ profecto habeo causam, cur & ego ex huius diei festiuitate insignem capiam voluptatem; quantum ea omnium maxima est, quae amicitiae nostrae mutuae debetur. Ex istis enim gaudii mei rationibus huc praecipue refero, quod eorum commilitonum vnus es, qui mea qualicumque vsi sunt institutione, non neglectis ta-

11173

men aliorum me longe celebriorum eruditiorumque Professorum acroasibus; tum qui propria meditatione lecta atque audita in ampliores conuertere vsus studuerunt; & qui denique honestissimis humanissimisque moribus se omnibus optime commendarunt. Quae omnia cum in TE conueniant, AMICISSIME KESSLER, intelligere exinde facile potes, quanta huic gaudio meo ex amicitia nostra accedant incrementa. Verum enim vero sicuti ex mea parte de mutua nostra familiaritate, quae hactenus inter nos intercessit, mihi prolixè gratulatus sum, ita nunc quoque iucundissimam exoptatissimamque arripio opportunitatem TIBI maxime gratulandi, tam de eleganti doctoque singularis eruditionis TVAE specimine, quod iam proprio TVO Marte honorifice is defensum, quam de summa, quae in TE propediem conferetur, medicorum dignitate. Quam dum ornabis iure TVO magis, quam eadem ornaris, fiet profecto, vt CELEBERRIMO EXPERIENTISSIMOQVE PATRENTI TVO & RELIQUAE SPLENDIDISSIMAE FAMILIAE TVAE maximo gaudio, patriae decori, aegrotantibusque solatio atque saluti futurus, & ex TE ipso felicitatis TVAE maiora in dies capeffurus sis incrementa. Nisi vero amicitiae nostrae leges, quas sanctissime seruabo, ubicunque terrarum fuero, laedere velis, nunquam amicam meam memoriam animo TVO excidere permittes. Vale. Dedi
Halae Magdeburgicae, d. XVII. Ianuar.

clbcccix.

Mon-

Monseigneur,

Je suis très sensible aux marques obligeantes de Votre bon souvenir & de l'attention que vous m'avez témoignée de me mettre du nombre de vos Opposants. Je vous suis infiniment obligé de l'honneur, que vous me faites en cela & je vous rends mille graces de l'attention que vous avez pour moi. Je craindrois de me rendre coupable de la plus noire ingratitude, si je laissois passer l'occasion qui s'offre à présent de vous offrir les vœux ardents, que je fais pour Votre prospérité. Non, mon très cher Ami, j'ai trop d'estime & de tendresse pour vous, que d'être insensible à un jour, où vous alés être honoré de la juste recompense de Votre assiduité. Je vous félicite donc de tout mon coeur, souhaitant, que le Tout puissant vous fasse réssir dans tous vos bons desseins & entreprises afin que vous recueillez en peu de tems les recompenses dues à vos travaux, & qu'il vous conserve jusqu'à un âge le plus avancé à la satisfaction de vos cher Parents. Au reste je vous prie de croire qu'il n'y a personne au monde, qui vous aime plus que moi & que je serai toute ma vie

Monseigneur,

à Halle, ce 19. de Janvier
1760.

Votre très humble & très
obéissant serviteur

Auguste Frederic Dohlhoff,
de Magdebourg.
Opofant.

H

Streund,

Freund, solt an diesen Tage, wohl meine Freundschaft schweigen

Und Dir nicht die Empfindung, die Regung meines Busen
Und meines treuen Herzens, in frohen Wünschen zeigen.

Dir folgt von fern mein Glückwunsch, zu der Dir von den
Musen

Gewürdigten Belohnung des Fleißes, dem Dein Leben

Dem jeder stille Morgen, und jeder Tag ergeben

Und ganz gewidmet war. Geniß am jeden Tage

Die Früchte dieses Segens. Es müsse keine Klage,

Und keine trübe Wolken, des Lebens Freude stöhren.

Doch ach! Du eilest von mir -- Du eil'st zu jenen Chören

Verlassener Verwandten, die zärtlich Dich empfangen

Und segnend Dich begrüßen. O! stille mein Verlangen

Wend' oft aus dieser Freunde Versammlung, einen Blick

Auf mich von Dir Verlassnen, auf Deinen Freund zurück.

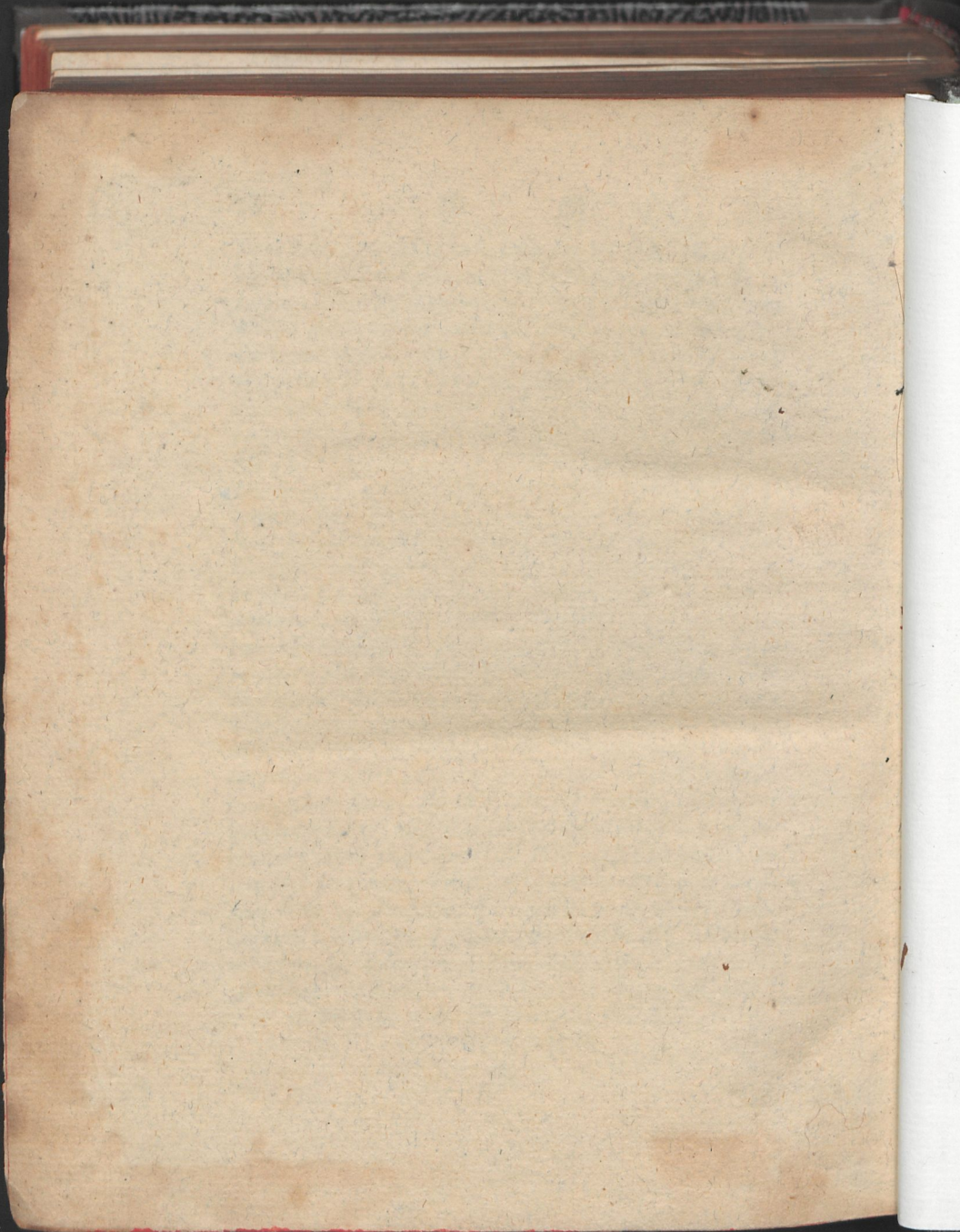
J. G. Marggraf,

d. A. G. B.

aus dem Schwarzburgischen.

Halle, med. Diss., 1759/60

ULB Halle

3

004 139 615

DE
NONNVLLIS
AD
VARIOLARVM INSITIONEM
PERTINENTIBVS

PRO CAPESSENDA
IN ARTE SALVTARI
DOCTORIS DIGNITATE

PVBLICE DISSERET
FRIDERICVS LVDOVICVS KESSLER
MAGDEBVRGENSIS.

D. XIX. IANVAR. MDCCLX.

HALAE MAGDEBVRGICAE EX OFFICINA HENDELIANA.

